

एआयच्या माध्यमातून लोकशाही सशक्त करण्याची संधी -मंत्री अॅड. आशिष शेलार

नवी दिल्ली/ एआय ही केवळ तंत्रज्ञान क्रांती नसून, ती लोकशाही अधिक सशक्त करण्याची संधी आहे. सुरक्षित आणि स्मार्ट शासनाची गरज लक्षात घेता महाराष्ट्राने एआयचा प्रशासनात प्रभावी वापर केला असल्याचे सांगून महाराष्ट्र या तंत्रज्ञान क्रांतीचे केंद्र बनले असल्याचा विश्वास राज्याचे माहिती तंत्रज्ञान व सांस्कृतिक कार्यमंत्री अॅड. आशिष शेलार यांनी व्यक्त केला.

नवी दिल्लीतील भारत मंडपम येथे आयोजित एआय इम्पॅक्ट समिट २०२६ मध्ये महाराष्ट्र शासनाच्या वतीने आयोजित 'महा एआय: बिल्डिंग सेफ, सिक्युर अँड स्मार्ट गव्हर्नन्स' या सत्रात ते बोलत होते. व्यासपीठावर माहिती व तंत्रज्ञान सचिव वीरेंद्र सिंग उपस्थित होते.

मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या

नेतृत्वाखाली महाराष्ट्राने तंत्रज्ञानाच्या साहाय्याने प्रशासनाला मानवी चेहरे देण्याबरोबरच अधिक वेगवान, पारदर्शक केले असल्याचे सांगून मंत्री ड. शेलार यांनी महाराष्ट्र शासनाने केलेल्या प्रवासाची सविस्तर माहिती दिली. माय क्र १०१५८ च्या सहकार्याने राबविण्यात आलेल्या 'महा क्राईम' प्रकल्पामुळे गुन्हेगारी रोखणे, तपास प्रक्रिया गतिमान करणे आणि पारदर्शकता वाढविणे शक्य झाले. या प्रणालीचे मायक्रोसॉफ्टचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी सत्या नाडोला यांनीही कौतुक केल्याचे त्यांनी यावेळी सांगितले.

राज्यात महा आयटी एक प्रगत 'इंटेलिजेंट गव्हर्नमेंट इन्फ्रास्ट्रक्चर' उभारत असून हे क्लाउड-नेटिव्ह आणि एपीआय-आधारित मॉडेल आहे. या माध्यमातून स्मार्ट भरती प्रक्रिया, शहरी स्थानिक संस्थांसाठी एआय-आधारित मालमता मॅपिंग, रिअल-टाइम नागरी डॅशबोर्ड, वाहतूक व पूर व्यवस्थापनासाठी तात्काळ डेटा विश्लेषण, हवामान आणि नागरी तक्रार निवारण प्रणाली हे उपक्रम राबविले जात असल्याचेही मंत्री ड. शेलार यांनी यावेळी सांगितले.

एआयचा वापर प्रशासनाला नागरिकांपासून दूर नेण्यासाठी नव्हे, तर अधिक संवेदनशील, अचूक आणि प्रतिसादक करण्यासाठी केला जात असल्याचेही मंत्री डॉ. शेलार यांनी स्पष्ट केले.

वाढत्या सायबर धोक्यांचा उल्लेख करताना त्यांनी सांगितले की, जसे मानवी शरीरासाठी आरोग्य आवश्यक आहे. तसेच समाजासाठी डिजिटल आरोग्य अनिवार्य आहे. दिशाभूल करणारी माहिती आणि सायबर हल्ल्यां विरोधात मजबूत सायबर सुरक्षा आणि हायब्रिड पडताळणी यंत्रणा उभारण्यास महाराष्ट्र शासन कटिबद्ध आहे. तरी जास्तीत जास्त जागतिक तंत्रज्ञान संस्थानी महाराष्ट्रासोबत भागीदारी करावी असे आवाहन त्यांनी यावेळी केले.

या सत्राच्या दुसऱ्या टप्प्यात 'मित्रा'चे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, प्रवीण परदेशी, महाराष्ट्र सायबर सेलचे अतिरिक्त पोलीस महासंचालक यशस्वी यादव, डॉ. अनुपम चटोपाध्याय, रणजित गोस्वामी, सुरेश सेठी, डॉ. अमित कपूर, बिना सरकार, देवरुप धर यांनी तांत्रिक अनुभव मांडले.

प्रवीण परदेशी यांनी सौर ऊर्जा आणि कर्मचारी प्रशिक्षणाचे महत्त्व विषय केले. सरकारी नियामकीय गुंता सोडवण्यासाठी आणि नागरिकांच्या मदतीसाठी महा जीपीटी हे विशेष एआय मॉडेल विकसित केले जात असल्याचे सांगितले.

यशस्वी यादव यांनी भविष्यातील 'कॉन्टॅक्ट कॉम्प्युटिंग'च्या धोक्यांपासून बँकिंग यंत्रणा सुरक्षित ठेवण्याचे आव्हान आपल्यासमोर असल्याचे सांगून सायबर सुरक्षेसाठी एआयचा वापर करून एक हजार कोटी रुपये आणि ७० मुलांचे प्राण वाचवल्याचे सांगितले.

डॉ. अनुपम चटोपाध्याय यांनी डीपफेक बनावट व्हिडिओ आणि ऑडिओ ओळखण्यातील तांत्रिक आव्हाने स्पष्ट केली. स्थानिक

भाषांमध्ये डीपफेक शोधण्यासाठी डेटा तयार करणे आणि खासगी माहिती सुरक्षित ठेवून एआयचा वापर करण्यावर त्यांनी विशेष भर दिला.

प्रशासकीय दृष्टिकोनातून सुरेश सेठी यांनी स्पष्ट केले की, भारताचे डिजिटल पब्लिक इन्फ्रास्ट्रक्चर अत्यंत मजबूत आहे. आधार आणि यूपीआयसारख्या व्यासपीठांवर एआयचा स्तर वापरून आपण भविष्यसूचक प्रशासनाकडे वळू शकतो. यामुळे सरकारी योजनांचे लाभ गरजूपर्यंत मागणी करण्यापूर्वीच पोहोचवता येतील. मात्र हे करताना पारदर्शक, स्पष्टीकरणात्मक आणि मानवी हस्तक्षेपास वाव देणारे एआय तंत्रज्ञान असणे गरजेचे आहे.

रणजित गोस्वामी यांनी टाटा समूहाच्या विचारसरणीनुसार तंत्रज्ञान हे केवळ कार्यक्षमता वाढवण्यासाठी नसून समाजाच्या कल्याणासाठी आणि आनंदासाठी असावे. सर्व सरकारी विभागांनी एकात्मिक डेटाबेस वापरून नागरिकांना अधिक सुलभ सेवा द्याव्यात, अशी भूमिका मांडली.

नैतिकतेच्या मुद्द्यावर बीना सरकार यांनी महिला आणि मुलांच्या सुरक्षेवर विशेष भर दिला. स्मार्ट ग्लासेससारखी उपकरणे परवानगीशिवाय चित्रीकरण करून गोपनीयतेचा भंग करू शकतात. कोणतेही नवीन तंत्रज्ञान किंवा हार्डवेअर बाजारात आणण्यापूर्वी ते ५० टक्के लोकसंख्येला (महिलाना) असुरक्षित तर करत नाही ना, याची पडताळणी 'इंडिया सेफ्टी इन्स्टिट्यूट' कडून होणे अनिवार्य असल्याचे त्यांनी सांगितले.

सत्राच्या अखेरीस, डॉ. अमित कपूर यांनी पायाभूत सुविधांच्या कमतरतेवर बोट ठेवले. महाराष्ट्रातील ८० टक्के कर्मचारी वर्ग अजूनही प्राथमिक कौशल्य स्तरावर असून, त्यांच्या शिक्षणात सुधारणा करणे आवश्यक आहे. तसेच, एआयचा विस्तार टियर-२ आणि टियर-३ शहरांमध्ये करण्यासाठी हाय-स्पीड इंटरनेट आणि डेटा सेंटर्सचे जाळे युद्धपातळीवर विणण्याची गरज त्यांनी व्यक्त केली.

कार्यक्रमाची सुरुवात आयटी विभागाचे सचिव वीरेंद्र सिंग यांच्या स्वागतपर भाषणाने झाली. तर या विशेष सत्राचे संचालन देवरुप धर यांनी केले.

नागरिकाभिमुख महसूल प्रशासनासाठी समन्वय व क्षेत्रीय दौरे वाढवा - विकास खारगे

आत्ताच एक्सप्रेस
छत्रपती संभाजीनगर
प्रतिनिधी/ नागरिकांना शासनाच्या सेवा अधिक वेगाने, पारदर्शक आणि लोकाभिमुख पद्धतीने मिळवण्यात यासाठी जिल्हा स्तरावरील समन्वय वाढविणे, क्षेत्रीय दौरे वाढविणे आणि नागरिकांशी थेट संवाद साधणे अत्यावश्यक असल्याचे निर्देश महसूल विभागाचे अपर मुख्य सचिव विकास खारगे यांनी दिले.

छत्रपती संभाजीनगर विभागातील महसूल प्रशासनाचे कामकाज, विकास प्रकल्पांची अंमलबजावणी, विविध शासकीय योजनांची प्रगती तसेच नागरिकाभिमुख सेवांची स्थिती यांचा सविस्तर आढावा त्यांनी विभागीय स्तरावर घेतला. ही बैठक छत्रपती संभाजीनगर येथील विभागीय आयुक्त कार्यालयात पार पडली.

बैठकीस विभागीय आयुक्त जितेंद्र पापळकर, अप्पर आयुक्त (महसूल) रिता मेत्रेवार, अप्पर

आढावा घ्यावा व नागरिकांशी संवाद साधावा, असे त्यांनी सांगितले.

'महाराजस्व अभियान' हे अत्यंत महत्त्वाचे अभियान असून त्याची प्रभावी अंमलबजावणी करावी आणि त्याबाबतचे अहवाल वेळेत ऑनलाईन सादर करावेत, असे निर्देशही त्यांनी दिले.

बैठकीत मराठवाडा विभागातील विविध जिल्हांमधील

महसूल विषयक प्रलंबित प्रकरणे, जमीन अभिलेखांचे अद्ययावतीकरण, ई-प्रणालीद्वारे सेवा वितरण, मुख्यमंत्री बळीराजा शेट पाणंद रस्ते योजना, इज ऑफ लिव्हिंग, नैसर्गिक आपत्ती व्यवस्थापन तसेच शासनाच्या महत्त्वाच्या विकास योजनांची अंमलबजावणी यावर सविस्तर चर्चा करण्यात आली. जमीन नोंदीचे संगणकीकरण, महसूल प्रकरणांचा त्वरित निपटारा आणि शासकीय योजनांचा लाभ पात्र लाभार्थ्यांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी अधिकाऱ्यांनी सक्रिय भूमिका घ्यावी, असेही त्यांनी सांगितले.

यावेळी विभागीय आयुक्त जितेंद्र पापळकर यांनी विभागात सुरू असलेल्या विविध कामकाजाची माहिती दिली. बैठकीस महसूल विभागातील वरिष्ठ अधिकारी व संबंधित विभागांचे अधिकारी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

चितळी पुतळी फाटा येथील 'दिपक कृषी सेवा केंद्र'च्या गोदामाला भीषण आग

गोदामातील खते व कीटकनाशके जळून खाक; शॉर्ट सर्किटमुळे पहाटे आग, ३५ ते ४० लाखांचे नुकसान

आत्ताच एक्सप्रेस
जालना (प्रतिनिधी) / जालना तालुक्यातील चितळी पुतळी फाटा येथे असलेल्या दिपक कृषी सेवा केंद्र या कृषी साहित्य विक्री दुकानाच्या गोदामाला आज दि. २० रोजी पहाटेच्या सुमारास भीषण आग लागून मोठ्या प्रमाणात नुकसान झाले आहे. शॉर्ट सर्किटमुळे ही आग लागल्याचा प्राथमिक अंदाज व्यक्त करण्यात येत आहे.

सदर गोदामामध्ये मोठ्या प्रमाणावर रासायनिक खते, कीटकनाशके तसेच विविध प्रकारची कृषी औषधे साठवून ठेवण्यात आली होती.

पहाटे अचानक धूर निघत असल्याचे लक्षात येताच परिसरातील नागरिकांनी तत्काळ माहिती दिली. काही वेळातच आगने रौद्ररूप धारण केले आणि संपूर्ण गोदाम पेटून उठले. त्यामुळे गोदामातील सर्व साहित्य जळून खाक झाले.

दुकानाचे मालक दिपक भुतेकर आणि आकाश भुतेकर यांनी दिलेल्या माहितीनुसार, आग विझवण्यासाठी तात्काळ प्रयत्न करण्यात आले. मात्र ज्वालांची तीव्रता मोठी असल्याने मोठ्या प्रमाणात नुकसान टाळता आले नाही. या आगीत अंदाजे ३५ ते ४० लाख रुपयांचे नुकसान झाल्याचे सांगण्यात येत आहे. सुदैवाने या घटनेत कोणतीही जीवितहानी झाली नाही. मात्र शेतकऱ्यांसाठी आवश्यक असलेला खत व कीटकनाशकांचा साठा नष्ट झाल्याने परिसरातील शेतकऱ्यांवर त्याचा परिणाम होण्याची शक्यता व्यक्त केली जात आहे.

घटनास्थळी स्थानिक पोलीस व महसूल प्रशासनाचे भेट देऊन पंचनामा केला असून, घटनेची झाल्याचे सांगण्यात येत आहे. घटनेमुळे परिसरात हळहळ व्यक्त करण्यात येत आहे.

'मला माफ करा', वडेद्वीवारांनी राहुल गांधींसह काँग्रेस हायकमांडची मागितली माफी; वरिष्ठ म्हणाले 'हे ठीक नाही झालं...'

चंद्रपुर / चंद्रपुरात काँग्रेसकडे आपला महापौर बसवण्याची संधी असतानाही दोन गट निर्माण झाल्याने हातची सत्ता गमावली. दुसरीकडे भाजपाने संधी साधून उद्भव ठाकरेच्या शिवसेनेसोबत युती करत आपला महापौर बसवला आहे. दिल्ली दरबारी जाऊनही विजय वडेद्वीवार आणि

प्रतिभा धानोरकर यांच्यातील वाद मिटला नाही. धानोरकर -वडेद्वीवार गटातील संघर्ष शिगेला पोहोचला होता. या सर्व घडामोडींमुळे काँग्रेसचे वरिष्ठ नेते नाराज झाले आहेत. सूत्रांच्या माहितीनुसार, काँग्रेसच्या वरिष्ठांनी आज दिल्लीत झालेल्या बैठकीत आपली नाराजी बोलून दाखवली आहे.

हे योग्य झालं
मला माफ करा
I am Sorry

चंद्रपूर महापालिका निवडणुकीत झालेल्या गोंधळाबाबत काँग्रेस पक्षाचे वरिष्ठ नाराज असल्याची सूत्रांची माहिती आहे. चंद्रपूर महानगर पालिकेत झालेल्या पराभवाबद्दल काँग्रेस नेते विजय वडेद्वीवार यांनी माफीही मागितली आहे. बैठकीच्या सुरुवातीलाच काँग्रेस अध्यक्ष मल्लिकार्जुन खरगे, राहुल गांधी आणि के सी वेणुगोपाल यांची त्यांनी माफी मागितली. मला माफ करा (ख रा डी) म्हणत विजय वडेद्वीवार खेद व्यक्त केला. यावर वरिष्ठांनी हे योग्य झालं नाही आणि ही योग्य वेळ नाही (ढसढस खड छजढ उजछए -छउ ढसढस खड छजढ उजछए ढसढस) असं म्हटल्याच समजत आहे.

विजय वडेद्वीवारांनी मागितली माफी

महापौर निवडणुकीवरून चंद्रपुरात विजय वडेद्वीवार आणि प्रतिभा धानोरकर यांच्यात वर्चस्वाची लढाई सुरू झाली होती. एकमेकांचे नगरसेवक पळविणे त्यांचे जवळजवळ अपहरण करणे इथपर्यंत प्रकर झाले.

काँग्रेसच्या अंतर्गत वर्चस्वाचा वाद जिल्हा, विभाग, प्रदेश आणि थेट दिल्लीत पोहोचला. त्यात समेट झाल्यानंतर काँग्रेसच्या २७ नगरसेवकांचा एक गट अगदी २ दिवस आधी नोंदला गेला. धानोरकर गटाला महापौरपद तर उपमहापौरपद वडेद्वीवार गटाला असा फॉर्म्युला निश्चित झाला होता. सहकारी पक्षांना स्थायी समिती देण्याचेही निश्चित झाले होते. मात्र सर्व खेळ उभाठा शिवसेना- वंचित आणि अपक्ष यांच्या दहा जणांच्या गटावर

अवलंबून होता.

महाराष्ट्रासंदर्भात पार पडली वेगळी बैठक महाराष्ट्राच्या संदर्भात राजधानी दिल्लीत काँग्रेस अध्यक्ष मल्लिकार्जुन खरगे आणि राहुल गांधी यांच्या उपस्थितीत वेगळी बैठक पार पडली. बैठकीला काँग्रेस प्रदेशाध्यक्ष हर्षवर्धन सपकाळ, विजय वडेद्वीवार आणि खासदार रजनी पाटील उपस्थित होत्या. चंद्रपूर महापालिका सत्ता स्थापनेत झालेला गोंधळ, राष्ट्रवादी विलीनीकरणच्या सुरू असलेल्या चर्चा आणि स्थानिक स्वराज्य संस्था निवडणुकीत आलेल्या अपयशासंदर्भात बैठकीत चर्चा झाल्याचं समजत आहे.

हर्षवर्धन सपकाळ यांनी दावा फेटाळला.

चंद्रपूरमध्ये सगळे नगरसेवक एकसंध राहिले, आमच्यात फूट पडली नाही. मात्र, शिवसेना ठाकरे गटाने थेट भाजपला मतदान केले. त्यांनी ते मतदान केले नसते तर आमचा महापौर बसला असता असं प्रदेशाध्यक्ष हर्षवर्धन सपकाळ यांनी म्हटलं आहे.

तसंच बैठकीत चंद्रपूरसंदर्भात चर्चा झाली नाही असा दावा केला आहे. परभणीत उलट परिस्थिती असताना आमच्या नगरसेवकांना विविध पक्षांकडून प्रस्ताव होता. आम्ही त्यांना सोबत घेतले असते तर आमचा महापौर झाला असता. आम्ही परभणीत जी भूमिका घेतली ती भूमिका त्यांनी चंद्रपूर येथे घ्यायला हवी होती असं ते म्हणाले आहेत.

बहुमत नसल्याने रस्सीखेच

३४ हा बहुमताचा आकडा कुणालाही मिळालेला नव्हता. त्यामुळेच काँग्रेस आणि भाजपला उद्भव ठाकरेच्या शिवसेनेला सोबत घेण्याचा पर्याय उपलब्ध होता. मात्र शिवसेनेने पहिला महापौर आपलाच हवा अशी ठाम भूमिका घेतली होती. त्यावरून गेले सुमारे २० दिवस चर्चा -संवाद यावर सस्पेन्स जारी होता.

भाजपच्या गोटात या मनपा निवडणुकीत २ तंबू बघायला मिळाले. सुधीर मुनगंटीवार आणि किशोर जोरगेवार यांनी प्रत्येक जागा, प्रत्येक पद याबाबत एकमेकांवर कुरघोडी करण्याचा प्रयत्न केला. शेवटी मुख्यमंत्री फडणवीस यांना महसूलमंत्री बावनकुळे यांना चंद्रपुरात पाठवून तात्पुरता समेट घडवावा लागला.

भारताने कृत्रिम बुद्धिमत्ता म्हणजे एआय या क्षेत्रात आपले स्थान मजबूत.....

.....सुरुवातीला या एआय तंत्रज्ञानाचा वापर करण्यासाठी १०,३७१.९२ कोटी रुपये मंजूर करण्यात आले. या द्वारे एआय संपूर्ण भारतासाठी कसे उपयुक्त ठरेल आणि मूलभूत मॉडेल्स आणि डेटा बेसेसाठी एआय तंत्रज्ञान कसे उपयुक्त ठरेल हे या परिषदेतून सांगितले जाईल. विषय सर्वसामान्यांना थोडा कळण्यास अवघड आहे. पण यासाठीच परिषद आहे. एआयचा उपयोग करून सामान्यांचे जीवन कसे सुसह्य करता येईल. लोकसमूह, ग्रह आणि प्रगती ही ती सूत्रे आहेत. ज्यांच्या भोवती परिषदेत काम केले जाईल आणि ही सूत्रे समावेशकता, शाश्वत आणि मानवी केंद्रीत एआय या भोवती रचना तयार करण्यात आली.

लोकसमूह याचा अर्थ मानव केंद्रीत एआय असून मानवतावादाची सेवा मानवाचे हक्क आणि सार्वजनिक सेवांप्रती सर्व लोकांना अधिकार तसेच विश्वासाची बांधणी करून देता येतो यावर हे सूत्र आधारलेले आहे. एआय समावेशक आणि मानवी प्रतिष्ठा यांना आणि भारतातील सांस्कृतिक वैविध्याचा आदर राखून जपवणूक करेल असे दुसरे सूत्र आहे. आपला ग्रह पर्यावरणीयदृष्ट्या शाश्वत एआय पद्धतींना अनुकूल राहिल असाही उद्देश आहे. सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे ऊर्जा सक्षम

तंत्रज्ञान आणि जबाबदारीने वापर करून हवामान कृतींना पाठिंबा देईल अशी लवचिकता प्रदान करेल असे तंत्रज्ञान उभारणे असा आहे. भारतात भरणाऱ्या परिषदेची व्याप्ती इतकी मोठी आहे, की भारत मंडपम येथे भरणाऱ्या परिषदेत २.५ लाख प्रतिनिधी उपस्थित राहणार आहे. यात परदेशातून फ्रान्सचे ईमॅन्युएल मॅक्रॉन, ब्राझिलचे लुला दासिल्व्हा, स्पेनचे पंतप्रधान पेड्रो सॅंचेझ आदींसह उपस्थित राहणार आहेत आणि परदेशातून तज्ञ या परिषदेसाठी उपस्थित राहणार आहेत. त्यांच्यात सुंदर पिचाई, सेमी कंडक्टर आणि फाईव्ह जी तंत्रज्ञान राबवण्यात महत्त्वाची भूमिका बजावलेले क्रिस्तियानो एमोन आदींचा समावेश आहे.

नवी दिल्लीत सुरू होणारी परिषद ही भारतासाठी अशा प्रकारची पहिलीच परिषद आहे आणि एआय धोक्यांचे कसे व्यवस्थापन करायचे हे शिकवणारी आहे. तसेच नावीन्यपूर्ण संशोधनाला रूळावर व्यवस्थित कसे ठेवायचे याचाही विचार केला जाणार आहे. याची जी चौकट आखली आहे ती एआयचा वापर करताना पक्षपात आणि गैरवापराला आळा घरणे आणि तसे कृतानाही भारताचे हेतू जबाबदार एआय व्यवस्थापन करणे यापुरते मर्यादित आहे. या परिषदेतून भारताचा हेतू हा स्पष्ट होतो, की

जबाबदार एआय गव्हर्नन्सला आकार देण्याचा आहे. पण यातील सर्वात महत्त्वाचा मुद्दा हा आहे, की एआयच्या मार्गदर्शक तत्त्वे जी आहेत ती आरोग्य, शिक्षण, कृषी आणि वित्त यात कशी उपयोगात आणली जातील यावर विचार करण्याचा आहे. कठोर नियंत्रणाशिवाय चौकटीने सात व्यापक सूत्रे निश्चित केली आणि जी धोरणकर्ते आणि उद्योग या दोघांनाही मार्गदर्शन करतील.

यामध्ये विश्वास हा पाया, पीपल फ्रंट म्हणजे लोक सर्वोपरी, संशोधनापेक्षा संयम महत्त्वाचा आणि समानता आणि जबाबदारी यांचा समावेश आहे. या सूत्रांचा यावर भर आहे, की एआय सिस्टीमनी मानवी निर्णय प्रक्रियेला पाठिंबा दिला पाहिजे आणि तरीही ते पारदर्शक आणि कोणतेही पक्षपात टाळून साध्य करता आले पाहिजे. या परिषदेचे सर्वात प्रमुख वैशिष्ट्य हे आहे, की सध्याच्या कायद्यावरील अवलंबितता. अधिकाऱ्यांनी सांगितले आहे, की अनेक एआयशी संबंधित धोके हे सध्याच्या कायदेशीर चौकटीत समाविष्ट आहेत आणि त्यात आयटी नियमावली आणि गुन्हेगारी कायदे यांचा समावेश आहे.

या मार्गदर्शक तत्वांत असे सांगितले आहे, की एआय डेव्हलपर्स आणि डिप्लॉयर्सकडून काय अपेक्षा आहे. संशोधनाला

प्राधान्य देऊन सरकारने केवळ ते एआयचा प्रमुख वापर करणारे नाही तर जबाबदार आणि समावेशक कारभार जो भारताचा २०४७ साली साकार होणारा विकसित भारत दृष्टिकोन साध्य करणारा असेल असे सिद्ध करू पाहत आहे.

एआयचा उपयोग विविध कारणांसाठी होतो आणि हेच या परिषदेचे सार आहे. रोजगार, भाषा, नवीन रोजगार मिळवणे, सार्वजनिक सेवा आणि सामान्य लोकांना लाभप्रद होतील अशा योजना राबवणे यासाठी एआयचा उपयोग कसा करता येईल या दृष्टीने या परिषदेत विचार केला जात आहे. ब्रिटनचे उपपंतप्रधान डेव्हिड लॉमी आणि एआय मंत्री कनिष्क नारायण हे भारतात आलेल्या शिष्ट मंडळात आहेत. त्यांनी सांगितले, की एआयचा उपयोग करून रोजच्या जीवनात कसा सामान्यांना लाभ करून देता येईल आणि जगाच्या प्रत्येक कोपऱ्यात एआयचा उपयोग करून डॉक्टर त्वरीत रोगनिदान करतील, शक्ति शिकवण्यात नवनवीन पद्धती आणतील आणि परिषदा सेवा झटपट देऊन उद्योग नवीन जन्मेशने रोजगार तयार करतील हे पहाण्यासाठी एआयचा वापर केला जाईल. एआय हे अभूतपूर्व वचन देते की जागतिक आव्हानांना जसे की सार्वजनिक आरोग्य आणि शिक्षण आणि शैतीत उत्पादकता

वाढवणे आणि त्यासोबतच मानवी हक्कांचा आदर करणे याबाबत क्रांतिकारी आहे.

एआय पद्धतींचा वापर जर उपयोगकर्ते आणि विकासक यांच्यामार्फत झाला तर समाजाला त्याचा शेवटी प्रचंड लाभ होऊ शकतो. जगात सर्वात जास्त लोकसंख्या असूनही भारतात सर्वात वेगाने वाढणारी अर्थव्यवस्था आहे आणि डिजिटल बाजारपेठांपैकी ती सर्वात वेगाने वाढणारी आहे. मानवता, समावेशक वाढ आणि शाश्वत विकासासाठी एआयचा उपयोग केला पाहिजे असे जे भारताचे इलेक्ट्रॉनिक्स आणि माहिती तंत्रज्ञान मंत्री अश्विनी वैष्णव म्हणाले ते अगदीच योग्य आहे. ही शिखर परिषद राष्ट्रीय क्षमता, आर्थिक लवचिकता आणि दीर्घकालीन क्षमतांचा सक्षम देश म्हणून भारताची ओळख निश्चित करेल.

अत्यंत झपाट्याने बदलत असलेल्या एआयचे जग समजण्यासाठी आणि एआयचा उद्देश्य सामान्य जनांपर्यंत पोहोचवणे हा या परिषदेचा हेतू आहे. भारत भरवत असलेल्या या परिषदेची संकल्पना आहे. सर्वजन हिताय सर्वजन सुखाय. हा हेतू सर्व काही सांगून जाणारा आहे. यावेळी परिषदेचे हेतू एआयपासून धोका हा केवळ नाही तर एआयपासून सामान्य लोकांना होणारा फायदा हाही आहे.

सेवली ग्रामपंचायत कार्यालय येथे छत्रपती शिवाजी महाराज यांची जयंती उत्साहात साजरी

आत्ताच एक्सप्रेस
जालना जिल्हा
प्रतिनिधी/ गणेश सपकाळ/
सेवली ग्रामपंचायत कार्यालय येथे छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या जयंतीनिमित्त अभिवादन कार्यक्रमाला आयोजन करण्यात आले. यावेळी शिवाजी महाराजांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करून विधीवत पूजा व आरती करण्यात आली. या प्रसंगी सरपंच विठ्ठल मोरे, उपसरपंच सतीश सदावर्ते, ग्रामविकास अधिकारी विजय राठोड, डॉ. शेख रियाज, प्रा. माजी सरपंच शेख नवीद, समाधान वाघमारे, माजी सरपंच आदिल खान, ग्रामपंचायत सदस्य सौरभ माहोरकर, सचीन साकला, फरहान अनसारी, सतीश डुमे, खाजा कुरेशी, गणेश मोरे, शेख जफर, संजय खंदारे, ज्ञानदेव झोरे, प्रमोद भालेकर, गणेश तळेकर, दत्ता बर्डे, गणेश मेहेत्रे, किशोर तळेकर, अरुण काकडे, गणेश बर्डे, मुहम्मद खान, गणेश जावळे, श्रावण चव्हाण, सय्यद वसीम, जरीन खान आदी मान्यवर व ग्रामस्थ मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

संवाद हा नात्याचा पाया असतो

नातेसंबंध म्हणजे दोन व्यक्तींमधील बंधन. हे बंधन प्रेम, आपुलकता, जबाबदारी, अपेक्षा आणि समर्पण यावर उभं असतं. पण या सगळ्यांच्या मुळाशी जर काही असेल, तर तो म्हणजे संवाद. संवाद हा नात्याचा पाया आहे. संवादाच्या अभावामुळे कित्येक सुंदर नाती विस्कटून जातात, तर संवाद योग्य पद्धतीने झाल्यास कोणत्याही अडचणीवर मात करता येते. कोणत्याही नात्यात विश्वास टिकवण्यासाठी आणि एकमेकांना समजून घेण्यासाठी संवाद आवश्यक असतो.

जेव्हा पती व पत्नी ही माणसं प्रामाणिक आणि गंभीरपणे संवाद साधू शकतात, तेव्हा ते एकमेकांचे सर्वोत्तम मानसशास्त्रज्ञ ठरू शकतात. कारण मानसशास्त्र हे मन आणि वर्तन

याचा अभ्यास करणारे शास्त्र आहे. एका व्यक्तीला दुस-याच्या मनातील भावना, विचार, भीती, स्वप्न आणि असुरक्षितता समजून घेणं गरजेचं असतं. हे समजून घेण्यासाठी मोठ्या प्रमाणावर आत्मपरीक्षण आणि संवेदनशीलता लागते. त्यासाठी खुलेपणाने आणि प्रामाणिकपणे संवाद साधण्याची तयारी असावी लागते.

कित्येक वेळा लोक नातेसंबंधांच्या गुंतागुंतीबद्दल तक्रार करतात. संबंध फार क्लिष्ट झालेत, तो मला समजून घेत नाही, ती कायम काही ना काही तक्रार करत असते अशा अनेक तक्रारी ऐकायला मिळतात. पण खरा प्रश्न हा असतो की, आपण एकमेकांशी स्पष्ट आणि मोकळेपणाने बोलतो का? एका नात्यात संवादाचा अर्थ फक्त बोलणे

एवढाच नसतो तर एकेणे, समजून घेणे, भावनांचा सन्मान करणे आणि उत्तरदायित्व स्वीकारणे देखील तितकेच महत्त्वाचे असते. ब-याचदा आपण आपले मुद्दे मांडतो, पण समोरच्या व्यक्तीचे ऐकत नाही. हेच नात्यातील संघर्षाचे मूळ असते.

ज्यावेळेस नात्यांमध्ये संवाद कमी होतो, त्यावेळी दुरावा निर्माण होतो. समोरच्याला काय वाटते हे विचारण्याऐवजी आपण अंदाज लावतो. तो बदलला आहे, ती आता पूर्वीसारखी वागत नाही अशा निष्कर्षावर येतो. पण हे खरे आहे का? हे समजून घेण्यासाठी आपण मोकळेपणाने आणि विनासंकोच संवाद साधतो का? एकमेकांना वेळ न देणे, संवाद टाळणे, अणु-या माहितीवरून निष्कर्ष काढणे हे सर्व नात्यातील कटूता वाढवते. अनेकदा

लोकं भांडण करताना आरोप-प्रत्यारोप करतात. पण जर दोघांनी शांतपणे एकमेकांचे म्हणणे ऐकले, तर हा दुरावा मिटू शकतो.

कधी कधी लोकं नात्यातील संवाद टाळतात कारण त्यांना वाटतं की, जर मी खरं बोललो तर समोरचा दुखावला जाईल किंवा यावर चर्चा केल्याने काही उपयोग नाही पण हे चुकीचे आहे. नात्यात प्रामाणिकता हवी असेल, तर आपण आपल्या भावना व्यक्त करायला पाहिजे. आपल्याला काय हवे आहे, हे स्पष्ट सांगितलं पाहिजे. मला तुझ्याकडून वेळ हवा आहे. माझ्या भावना समजून घेण्याची तुझी इच्छा आहे का? माझ्यासाठी काय महत्त्वाचे आहे, ते तुला सांगू इच्छितो आपण समोरच्याकडून काय अपेक्षा करता हे स्पष्ट सांगितलं पाहिजे. मी

तुझ्याकडून अपेक्षा करतो. माझ्या निर्णयांचा आदर करावा, अशी माझी इच्छा आहे. असं स्पष्ट बोलाल्या हवं.

आपल्या मनातील ख-या भावना लपवून न ठेवता बोललं पाहिजे. जर एखाद्या व्यक्तीला काही त्रास होत असेल, पण ती ते बोलत नसेल तर समोरचा कसा समजून घेणार? अजून तरी मनातील ओळखणारे कुठलंही स्कॅनिंग अस्तित्वात आलं नाही. नात्यात अनेक समस्या असू शकतात. विश्वासघात, मतभेद, आर्थिक प्रश्न, मानसिक तणाव, कौटुंबिक जबाबदा-या इत्यादी. त्यातून कधीही परिस्थिती चिघळू शकते. भांडणाच्या वेळी किंवा तणावाखाली असताना संवाद करणे टाळलं, तर पुढे संवाद टिकून राहतो.

वैयक्तिक आयुष्यात दोघही अनेकदा भांडतात. एक दोनदा पत्नी टोकाचा राग अनुभवतात. पण प्रत्येक वेळेस वाद झाला, भांडण झालं तरी बोलणं टाकायचं नाही. भांडणाच्या वेळी विषय वेगळं वळण घेऊन कायमचा संवाद संपवू शकतो. त्यामुळे जेव्हा कधी वातावरण निवळेल तेव्हा शांततेत संवाद केल्यास तो अधिक प्रभावी ठरतो. विश्वास हा नात्याचा गाभा आहे आणि विश्वास दृढ करण्यासाठी प्रामाणिक संवाद आवश्यक असतो. जर तुम्ही नेहमी खरे बोलत असाल, समोरच्याची फसवणूक करत नसाल तर तुमच्या नात्यात एक वेगळाच घट्टपणा येतो. विश्वासघात झाल्यास संवाद हा तो दुरुस्त करण्याचा मार्ग असतो. कुणालाही पूर्णपणे समजून घेणे

सहज शक्य नसते. पण संवादाच्या माध्यमातून त्या अंतरावर विजय मिळवता येतो.

नातेसंबंध टिकवण्यासाठी महागड्या भेटवस्तू, मोठ्या योजना किंवा अविश्रांत प्रयत्न करण्याची गरज नसते. गरज असते ती फक्त प्रामाणिक आणि खुले संभाषण करण्याची. त्यामुळे कितीही वादविवाद झाले तरी संवाद शक्य तितका जोडून ठेवायचा प्रयत्न केला पाहिजे. जेव्हा संवाद योग्यरित्या होतो, तेव्हा कोणताही वाद मिटू शकतो. नातं टिकू शकतं, फुलू शकतं आणि अधिक सशक्त बनू शकतं. त्यामुळे संवादाला पर्याय नाही. यासाठी बोलत रहा, हसत रहा आणि नातं जपत रहा.

शब्दस्पर्शी-सुनील शिरपुरे
कमळवेळी, यवतमाळ

भारतात आयटी क्षेत्राचा विस्तार वेगाने.....

भारतात आयटी क्षेत्राचा विस्तार वेगाने झाला. भारतातील या क्षेत्राची गेल्या पंचवीस वर्षांमधील प्रगती जुन्या-जाणत्यांनाही चकित करणारी आहे. या क्षेत्राने दिलेल्या संधीचा फायदा घेत भारतीय तरुणांनी यशाची नवी शिखरे सर केलीच, पण समृद्धीही मिळवली. आज हे भारताच्या प्रगतीच्या प्रवासातले महत्त्वाचे क्षेत्र ठरते आहे.

देशाच्या अर्थकारणात या क्षेत्राची महत्त्वाची भूमिका आहे. कोणतेही उत्पादन न देता सेवेच्या बळावर हे क्षेत्र प्रगती करत आहे. अर्थात हार्डवेअर क्षेत्राचाही या ना त्या प्रकारे संबंध येत असल्याने एकूणच आयटी आणि संगणक क्षेत्र देशात हातात हात घालून प्रगती करत आहेत. त्यामुळेच या क्षेत्रातील घडामोडी, बदलत्या सरकारी तरतुदी, अमेरिकेसारख्या भल्या मोठ्या देशाचा या क्षेत्राचा अर्थकारणात असणारा सहभाग महत्त्वाचा ठरतो. किंबहुना, अमेरिकेत सर्दी झाली

तरा भारतात हुडहुडा भरत, असा प्रकार अनुभवायला मिळतो. असे अनेक घटक तपासत, समजून घेत आणि त्यांचा प्रभाव अनुभवत भारत या क्षेत्रातील वाटचाल सुकर करत असतो. गेले काही दिवस अमेरिका आणि भारताचे सातत्याने बदलत, वर-खाली होत असलेले संबंध आयटी क्षेत्रात तरंग उमटवत आहेत.

कदाचित म्हणूनच व्हिसा किंवा नागरिकत्व देण्याच्या अमेरिकेच्या धोरणाबरोबरच भारतातील आर्थिक धुरीण या क्षेत्राच्या प्रगतीकडे कसे बघतात, त्यांच्या समोर असलेल्या आव्हानांचा मागोवा कसा घेतात हे बघणे महत्त्वाचे ठरते. अमेरिकेत डोनाल्ड ट्रंप अध्यक्षपदी विराजमान झाल्यापासून हे क्षेत्र काही विक्षिप्त निर्णयांना आणि तरतुदींना सामोरे जात आहेच, पण सातत्यपूर्ण बदलही अनुभवत आहे. त्याचेच प्रतिबिंब ताच्या अर्थसंकल्पामध्ये पहायला मिळाले.

कदाच अर्थसंकल्प भारताच्या आर्थिक धोरणाचे प्रतीक असतो. माहिती तंत्रज्ञान अर्थात आयटी क्षेत्र हे भारताच्या जीडीपीमध्ये मोठे योगदान देणारे क्षेत्र असल्याने आयटीशी संबंधितांच्या अर्थमंत्र्यांकडून नेहमीच मोठ्या अपेक्षा असतात. भारताची अर्थव्यवस्था वेगाने बदलत असताना माहिती तंत्रज्ञान म्हणजेच आयटी क्षेत्र त्या बदलाचे प्रमुख इंजिन ठरले आहे.

१९९०च्या दशकात सुरू झालेला संगणकीकरणचा प्रवास आज कृत्रिम बुद्धिमत्ता, क्लाउड कम्प्युटिंग, सायबर सुरक्षा, डेटा नॅलिटिक्स आणि डिजिटल सार्वजनिक पायाभूत सुविधांपर्यंत पोहोचला आहे. या पाश्चिमीय २०२६-२७ साठी सादर करण्यात आलेले केंद्रीय अंदाजपत्रक आयटी क्षेत्रासाठी अत्यंत महत्त्वाचे ठरले. हे अंदाजपत्रक केवळ आर्थिक आकड्यांपुरते मर्यादित न राहता भारताच्या डिजिटल

मातल्याचा दशा ठरवणार आहे, असे म्हणणे वाचणे ठरू नये. २०२६ च्या अंदाजपत्रकाचा मूलभूत उद्देश 'विकसित भारत' या संकल्पनेभोवती फिरतो. आर्थिक वाढ, रोजगारनिर्मिती, गुंतवणूक वाढवणे आणि तंत्रज्ञानाच्या साहाय्याने प्रशासन अधिक कार्यक्षम करणे हे या अंदाजपत्रकाचे प्रमुख स्तंभ आहेत. सुरुवातीला म्हटल्याप्रमाणे आयटी क्षेत्र या सर्व उद्दिष्टांचा केंद्रबिंदू असल्याने धोरणात्मक पातळीवर महत्त्वाचे निर्णय घेण्यात आले आहेत. या अंदाजपत्रकातील एक महत्त्वाचा बदल म्हणजे आयटी आणि आयटी-संबंधित सेवांचे एकत्रीकरण.

सॉफ्टवेअर सेवा, आयटी-एनेबल्ड सर्व्हिसेस, ज्ञानाधारित प्रक्रिया सेवा आणि कराराधारित संशोधन या सर्व सेवा एका एकासात 'माहिती तंत्रज्ञान सेवा' या गांवाखाली आणण्यात आल्या आहेत. यामुळे कर नियमांमध्ये

स्पष्टता येत, कप-यावरील अनुपालनाचा ताण कमी होतो आणि उद्योगासाठी एक स्थिर, पूर्वानुमान करता येणारे वातावरण प्रयत्न या अंदाजपत्रकात दिसून येतो.

यामुळे परदेशी तसेच देशांतर्गत गुंतवणूक वाढून आयटी क्षेत्रात मोठ्या प्रमाणावर रोजगारनिर्मिती होण्याची शक्यता आहे. कृत्रिम बुद्धिमत्ता आणि उद्देगोन्मुख तंत्रज्ञान हा अंदाजपत्रकाचा आणखी एक महत्त्वाचा पैलू आहे. एआय, मशीन लर्निंग, रोबोटिक्स आणि सायबर सुरक्षेसारख्या क्षेत्रांमध्ये संशोधन, नवोन्मेष आणि कौशल्य विकासासाठी सरकारी पाठबळ देण्याचे संकेत मिळतात. आयटी क्षेत्र आता केवळ सेवा पुरवठादार न राहता नवकल्पनांचा स्रोत बनत आहे.

स्टार्टअप्स, संशोधन संस्था आणि उद्योग यांच्यातील सहकार्यामुळे भारत जागतिक स्तरावर तंत्रज्ञानातील नेतृत्व

डेटा सटसंसाठा करसवता, दीर्घकालीन धोरणात्मक पाठबळ आणि गुंतवणुकीस पोषक वातावरण निर्माण करण्याचा प्रयत्न या अंदाजपत्रकात दिसून येतो.

यामुळे परदेशी तसेच देशांतर्गत गुंतवणूक वाढून आयटी क्षेत्रात मोठ्या प्रमाणावर रोजगारनिर्मिती होण्याची शक्यता आहे. कृत्रिम बुद्धिमत्ता आणि उद्देगोन्मुख तंत्रज्ञान हा अंदाजपत्रकाचा आणखी एक महत्त्वाचा पैलू आहे. एआय, मशीन लर्निंग, रोबोटिक्स आणि सायबर सुरक्षेसारख्या क्षेत्रांमध्ये संशोधन, नवोन्मेष आणि कौशल्य विकासासाठी सरकारी पाठबळ देण्याचे संकेत मिळतात. आयटी क्षेत्र आता केवळ सेवा पुरवठादार न राहता नवकल्पनांचा स्रोत बनत आहे.

स्टार्टअप्स, संशोधन संस्था आणि उद्योग यांच्यातील सहकार्यामुळे भारत जागतिक स्तरावर तंत्रज्ञानातील नेतृत्व

मूमका वजावू शकता. मानव संसाधन विकास हा आयटी क्षेत्राचा कणा आहे. यंदाच्या अर्थसंकल्पामध्ये डिजिटल कौशल्य विकासावर दिलेला भर विशेष उल्लेखनीय आहे.

आयटी क्षेत्राचा प्रभाव केवळ आर्थिक मर्यादित न राहता प्रशासन, शिक्षण, आरोग्य आणि सामाजिक समावेशनापर्यंत आणखी विस्तारला आहे. डिजिटल सार्वजनिक पायाभूत सुविधा, ई-गव्हर्नन्स, ऑनलाइन शिक्षण आणि टेलिमेडिसिन यासारख्या उपक्रमांमुळे सामान्य नागरिकांचे जीवन सुलभ होत आहे. अंदाजपत्रक २०२६ या डिजिटल परिवर्तनाला गती देण्याचा प्रयत्न करत.

यामुळे पारदर्शकता, कार्यक्षमता आणि समावेशक विकास साध्य होऊ शकतो. तथापि, या संधीसोबतच काही आव्हानेही आहेत. जागतिक आर्थिक अनिश्चितता, तंत्रज्ञानात झपाट्याने होणारे बदल आणि

तफावत याचा सामना आयटी क्षेत्राला करावा लागणार आहे. अंदाजपत्रकात दिशा दिली असली तरी प्रत्यक्ष अंमलबजावणी, धोरणांची सातत्यपूर्ण अंमलबजावणी आणि उद्योग-शिक्षण-संशोधन यांच्यातील समन्वय अत्यावश्यक आहे. एकूणच, यंदाचा अर्थसंकल्प आयटी क्षेत्रासाठी सकारात्मक आणि दूरदृष्टीपूर्ण ठरतो.

कर सुलभीकरण, डिजिटल पायाभूत सुविधांवरील भर, एआय आणि नवोन्मेषाला चालना तसेच कौशल्य विकासावर लक्ष यामुळे आयटी क्षेत्र भारताच्या आर्थिक आणि सामाजिक परिवर्तनात आणखी महत्त्वाची भूमिका बजावेल. योग्य अंमलबजावणी आणि सातत्यपूर्ण धोरणात्मक पाठबळ मिळाल्यास आयटी क्षेत्र भारताला 'विकसित राष्ट्र' बनवण्याच्या प्रवासात निर्णायक योगदान देईल, अशी आशा बाळगता येते.

